

Mangel på rolleforståelse

Sidsel Fjelltun stiller spørsmål ved visepresidentkandidat Julius Okkenhaugs rolleforståelse. Foto: Privat

I oppløpet til landsmøtet opplever vi at en som er ansatt for å følge politiske føringer, selv skriver politiske innlegg. Det er pinlig for Psykologforeningen og gjør at jeg stiller spørsmål ved vedkommendes rolleforståelse.

TEKST

Sidsel Fjelltun

PUBLISERT 16. november 2022

EMNER Landsmøte

Til Psykologforeningens kommende landsmøte har vi to kandidater til rollen som visepresident med ansvar for lønn og forhandlinger. I utgangspunktet er det alltid en fordel for et demokrati å ha valget mellom to personer. Men når en ansatt i en organisasjon søker tillitsverv samme sted, bør ikke det skje uten debatt.

LES OGSÅ

Spesialistlønn fortsatt førsteprioritet

Ved å prioritere minstelønn for spesialister har psykologene mulighet til påvirke eget lønnsnivå. Det kreves imidlertid en egeninnsats: «Gullegget» må åpnes, skriver visepresidentkandidat Julius Okkenhaug i dette debattinnlegget.

En organisasjon er avhengig av flere grener. Den trenger tillitsvalgte for å ivareta demokratiet, den trenger et sekretariat for å ivareta daglig drift, og den trenger aktiv deltakelse fra lokallagene slik at de tillitsvalgte hele tiden er i kontakt med grasrota. Administrasjonens oppgave er å gjennomføre det medlemmene pålegger organisasjonen gjennom demokratiske vedtak. De skal derfor ikke offentlig flagge sine politiske meninger om organisasjonens arbeid, ei heller arbeide for slikt internt. De kan selvsagt ha politiske meninger som de holder for seg selv, og markere sine faglige meninger om hvordan en oppgave gjøres best.

«I Psykologforeningen er det begrenset demokratisk kontroll sammenliknet med mange andre organisasjoner»

Organisasjonens retning skal i sin helhet bestemmes av demokratiet og deres representanter, de tillitsvalgte, som tolker medlemmenes ønsker og lager strategier for å få gjennomslag.

Rolleforståelse

Kort sagt: Administrasjonen skal være lojale overfor vedtak og tillitsvalgte. De tillitsvalgte skal derimot være lojale overfor medlemmene. Dersom dette samarbeidet skal fungere godt, må alle passe sine roller. Hva skjer da når en ansatt forsøker å krysse mellom disse rollene?

I en rekke sammenhenger er ansatte rett og slett forhindret fra å gjøre dette. På kommunalt nivå er det en rekke stillinger som gjør at en ikke kan stille til valg i kommune eller fylkestyre. Dette gjelder kommunedirektører, etatssjefer og ledere, sekretærer for kommunestyre og fylkesting, og revisorer for kommunens regnskap. Ved stortingsvalg kan ikke ansatte i departementene, dommere i Høyesterett eller ansatte i diplomatiet velges. Det kan virke brutalt og demokratisk begrensende med et slikt totalforbud, og det fins en vei utenom: Den ansatte kan legge frem en erklæring om at de vil fratre sin stilling innen valgdagen.

Dette ivaretar både byråkratiske lederes mulighet til å delta i demokratiet, men også behovet for å ha et nøytralt embetsverk – nøytralt på den måten at de skal tjene ulike politiske ønsker. Folkevalgte skiftes ut, men embetsverket består. Dette hindrer dem selvsagt ikke å ha politiske meninger, men det begrenser hvor de kan uttrykke dem. Dette ivaretar deres habilitet både internt og utad.

«Det ene spørsmålet er hva som skjer dersom Julius Okkenhaug blir valgt, og fremdeles er ansatt i Psykologforeningen»

Lovverket er imidlertid ikke noen sikker måte å unngå rollekonflikter på, og også andre ansatte kan havne i klammeri dersom de stiller til valg og det reises tvil angående deres nøytralitet.

Demokratisk kontroll

I Psykologforeningen er det begrenset demokratisk kontroll sammenliknet med mange andre organisasjoner. Landsmøtet, organisasjonens øverste autoritet, avholdes kun hvert tredje år. Sentralstyret møtes ikke oftere enn annenhver måned. De nesten 11 000 medlemmene i Psykologforeningen har dermed få muligheter til å få sin vilje hørt og til å fremme saker gjennom sine tillitsvalgte. Dette gir sekretariatet og arbeidsutvalget i organisasjonen stor makt til å utforme prioriteringer og ta avgjørelser på egen hånd. I en organisasjonsanalyse vil en slik utforming gi stor grad av stabilitet og liten grad av forstyrrelse, som jo er flott så lenge medlemmene er enig i at dette er veien fremover. Dersom medlemmene skulle være uenige i dette, vil det ta lang tid før de får mulighet til å treffe et vedtak for å korrigere situasjonen. I mellomtiden kan en håpe at presidentskapet lytter.

Det gjør valg av president og visepresident ekstremt viktig, og det gjør også disse rollenes demokratiske funksjon essensiell. Visepresidenten skal tross alt ha et sekretariat som assisterer dem når det kommer til tall og strategi. Dersom det er tenkt at visepresidenten skal kunne dette selv, kan vi saktens stille spørsmål ved hva de ansatte er der for.

LES OGSÅ

Hvem tar over etter Rune Frøyland?

Hvem overtar som Psykologforeningens visepresident med ansvar for lønns- og arbeidsmarkedspolitikken etter Rune Frøyland?

Psykologforeningen har ingen tilsvarende regler som ved kommune- og fylkestingsvalg for å begrense rollebytte og opprettholde sekretariatets nøytralitet. Det har imidlertid fremkommet et forslag fra Sør-Trøndelag lokalavdeling om to års karenstid for ansatte som vil stille til valg, eller for tillitsvalgte som vil søke stilling i foreningen. Forslaget er innstilt vedtatt, men vil ikke ha konsekvenser for dette valget.

Når jeg leser [Julius Okkenhaugs innlegg](#) om sitt kandidatur i Psykologtidsskriftet, ser jeg ingen betraktninger rundt disse prinsipielle spørsmålene. Tvert imot trekker han faktisk frem sin erfaring som «ansatt i forhandlingsavdelingen» som en fordel for sitt

kandidatur. Psykologforeningen er ikke Stortinget, men hviler like fullt på demokratiske prinsipper. Det er ingenting ved psykologer eller Psykologforeningen som tilsier at rollekonflikter ikke oppstår hos oss.

Etter landsmøtet

I denne situasjonen er det to spørsmål jeg tenker at delegatene til landsmøtet bør ha svar på før landsmøtet. Det ene spørsmålet er hva som skjer dersom Julius Okkenhaug blir valgt, og fremdeles er ansatt i Psykologforeningen – for han har ikke sagt noe om hvorvidt han vil fratre stillingen sin om han får vervet. Det andre spørsmålet er hva som skjer dersom han ikke blir valgt. Kan vi da ha tillit til at han vil skjøtte sin stilling uten å bringe inn sitt politiske syn?

Dette burde vært klarlagt fra kandidatens side i god tid før valget. I stedet er vi nå i den underlige situasjonen at en som er ansatt for å følge politiske føringer, selv skriver politiske innlegg. Det setter Psykologforeningen i en pinlig situasjon og gjør at jeg stiller spørsmål ved Okkenhaugs rolleforståelse.

TEKST

Sidsel Fjelltun, psykolog